

Inici

A dos tintas

nuvibo

dt., 07/01/2014 - 21:49

Història d'un editor: Josep Janés (1913-1959)

Mengual Català, Josep. *A dos tintas: Josep Janés, poeta y editor*. Barcelona: Debate, 2013. 429 p. (Biografía). ISBN 978-84-9992-327-7. 22,90 €.

Acabem de celebrar el centenari del naixement de Josep Janés i, coincidint amb aquesta efemèride, ha aparegut una obra que mereix romandre a les biblioteques dels amants de la història de l'edició i de la cultura a Catalunya i també a les lleixes de les llibreries que aspirin a satisfer els clients amb aquestes inquietuds.

El tema d'estudi d'aquesta obra no és inèdit (ja l'any 1986 Jacqueline Hurlley publicà a Curial *Josep Janés, el combat per la cultura*), però sí que assenta les bases per a un coneixement global del nostre editor. Sempre es podrà aprofundir en algun aspecte determinat nou, però una visió global sobre Josep Janés la tenim ara d'una manera completa.

Amb molt bon criteri, Josep Mengual no se centra exclusivament a estudiar la figura de Janés. Dedicar moltes pàgines (mai massa) als contextos cultural i polític que envolten la figura de l'editor i poeta: tant d'abans com de després de la guerra, i també a persones pròximes a ell, com els falangistes catalans Luys de Santa Marina o Fèlix Ros, que foren importants a la seva vida tant del punt de vista polític, professional com personal. Amb aquests freqüents excursos, aquesta obra ens ofereix una panoràmica de la societat catalana que envolta el nostre autor i l'explica. Comenta amb un cert detall les tertúlies existents abans de la guerra, l'amistat que unia les persones més enllà de les seves posicions polítiques, el funcionament de la censura quan el règim va canviar i les batalles que s'hi havien de tenir, o els començaments del Premi Nadal.

La presentació dels continguts no segueix exactament l'ordre cronològic: per conèixer les circumstàncies de la infantesa i adolescència de Josep Janés hem d'arribar a la segona part (a partir de la p. 109). Segons ens descobreix Josep Mengual, Josep Janés demostra, ja des de petit, molta intel·ligència i capacitat de lideratge. De ben jove va dirigir diverses revistes i editorials incipients. Les seves publicacions primeres eren de caràcter catalanista, i algunes havien estat vinculades a la parròquia de Collblanc, a l'Hospitalet de Llobregat, on havia nascut i vivia.

Fins al desenllaç de la Guerra Civil, el 1939, el projecte empresarial de Josep Janés era d'editar normalment en català. Volia situar la literatura catalana al primer nivell. Els seus plans contemplaven donar a conèixer joves promeses catalanes i a la vegada traduir autors estrangers ja consagrats. Destaca la quantitat de traduccions que va publicar, sobretot d'autors britànics, però també nòrdics i hongaresos. Va ser un dels introductors a Espanya de Hemingway o Virginia Woolf.

Tant abans, durant, com després de la guerra (tres moments en què l'ambient polític i social foren completament diferents), Janés va procurar fer una feina editorial rigorosa i ambiciosa, tot i que les circumstàncies de l'entorn van ser completament diferents. En totes les etapes destaca la cura que tenia Janés en la presentació formal de les seves edicions: l'elecció moltes vegades personal de les cobertes, les il·lustracions...

Quan la guerra acaba es veu obligat a exiliar-se a París (havia col·laborat activament amb la Generalitat republicana), però el seu amic Eugeni d'Ors el convenç perquè torni al país, on és empresonat durant uns mesos. I se salva de penes majors gràcies a les amistats de tota la vida que eren afectes al nou règim. De seguida reprèn l'activitat editorial, comptant amb els mateixos col·laboradors. Evidentment va haver de fer-ho en castellà, no per gust o per disposar d'un mercat més ampli, sinó perquè el nou règim franquista impedia el normal desenvolupament de la nostra llengua i cultura. Tanmateix, aquesta opció d'avenir-se a la nova situació política el féu mereixedor de crítiques per part d'altres intel·lectuals que van emprendre el dur camí de l'exili.

El perfil ideològic i psicològic de Janés està perfectament definit al llibre: era un home catòlic, catalanista i de dretes. I amb un bon sentit de l'humor. Del seu caràcter catalanista no hi ha dubte: així que el règim franquista comença a tolerar les edicions en català (el 1947) Janés s'hi apunta decididament. Amb un caràcter marcat per la generositat, una gran capacitat de treball i un gran esperit emprenedor. Mostra d'això darrer són les diverses editorials que fundà durant la postguerra, algunes d'elles d'una durada molt curta. Potser era una estratègia per poder obtenir més paper per imprimir (la quantitat de paper es concedia per quotes tancades a cada editorial).

I els seus èxits comercials també estan fora de dubte: entre 1939 i 1946 havia arribat a tenir sis cotxes, i el 1946 va comprar una casa a Pedralbes. Aquest estatus social va fer creure a més d'un que era un home implicat amb el règim.

Aquest estudi de Mengual ve a confirmar que Josep Janés fou un dels editors més importants d'Espanya dels anys quaranta i cinquanta. Innovador per la cura que tenia de les edicions. Editava llibres bonics, i tenia èxit. Va crear col·leccions molt conegudes, com la Biblioteca de la Rosa dels vents o Quaderns literaris.

Malauradament, va morir als 45 anys, en accident de cotxe. Tràgicament, els detalls de la seva mort es poden prendre com una síntesi de la seva vida: en un cotxe Alfa Romeo (corresponent al seu alt nivell de vida) i a 138 km/h (vivint la vida a tota velocitat), anant a una calçotada (amant de les tradicions culturals catalanes) i acompanyat de familiars i amics. L'herència de l'editorial va ser aconseguida per l'editor Germán Plaza, qui va fundar la coneguda Plaza & Janés.

L'obra de Josep Mengual està molt documentada, ha tingut en compte tota la bibliografia prèvia i el fons Janés de l'[Arxiu Nacional de Catalunya](#). Sense ser un text erudit, tampoc el qualificaria de divulgació: en les seves 429

pàgines s'hi troben molts detalls de la història cultural de la Catalunya dels nostres avis. Per un altre cantó també és una obra força ben editada, amb les 266 notes col·locades al final del llibre, per alleugerir la presentació de les pàgines, però que alenteix un xic la lectura de les persones que les vulguin consultar. És d'agrair l'imprescindible índex alfabètic de persones, que ens permet localitzar immediatament la referència desitjada. Potser hauria estat bé també incloure el nom de les entitats, els títols d'obres i les col·leccions citades.

Seria potser demanar massa trobar l'inventari exhaustiu de la producció janesiana, ja que s'aproxima als 1.600 títols, en més de 50 col·leccions, emmarcades en 12 segells editorials. Amb tot cal dir que la quantitat de títols comentats al llarg de l'obra és molt abundant. No hi consta tampoc una bibliografia formal, que relacioni sistemàticament la gran quantitat de fonts consultades. Però potser aquestes mancances tècniques haurien enfarfegat el lector més habitual de l'obra, que no està buscant una tesi doctoral.

[L'autor](#) (nascut el 1967) llicenciat en Filologia Hispànica per la Universitat Autònoma de Barcelona, ha treballat de sempre en el món de l'edició, i també ha impartit docència en màsters especialitzats. Manté el blog [Negritas y cursivas](#), on parla amb coneixement i erudició de «llibres e historia editorial». Com és lògic, el seu blog conté moltes entrades dedicades al nostre autor, de manera que es pot prendre com un complement al llibre. Una d'elles, «[Hacia una bibliografía janesiana](#)», del 6 de setembre de 2013, inclou 104 entrades, entre llibres, articles i material audiovisual dedicat al nostre autor.

En conclusió, una obra de valor sobre una època de la història de l'edició a Catalunya.

Amadeu Pons

tipus document

[llibres](#)

[Butlletí](#)

Blog de l'Escola de Libreria 2013-

[Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals – Universitat de Barcelona](#)

[Gremi de LlibreTERS de Catalunya](#)

Segueix-nos també a:

